

O‘qituvchining ta’lim berish jarayonida uchraydigan muammolar

Guliston davlat pedagogika
instituti pedagogika yo‘nalishi
1-Kurs talabasi

Ismatova Munisa Shuxrat qizi

Annotatsiya: Maqolada o‘qituvchining ta’lim berish jarayonida uchraydigan muammolar, kamchiliklar va ularning yechimlari.

Kalit so‘zlar: O‘qituvchi, muammolar, o‘quvchi, nizo.

Kirish

Mamlakatimiz hukumati xalq ta’limi sohasida o‘rtaga qo‘yayotgan vazifalarni bajarish ko‘p jihatdan ta’lim tizimining barcha bo‘g‘inlarida faoliyat olib borayotgan o‘qituvchiga bog‘liq. Hozirgi sharoitda ta’lim tarbiyadan ko‘zda tutilayotgan maqsadlarga yetishish, o‘quvchilarning xilma-xil faoliyatlarini uyushtirish, ularni bilimli, e’tiqodli, mehnatsevar, barkamol inson qilib o‘stirish o‘quvchi zimmasiga yuklatilgan xalqimizning kelajagi, mustaqil O‘zbekistonning istiqloli ko‘p jihatdan o‘qituvchiga, uning saviyasiga, tayyorgarligi, fidoyiligiga, yosh avlodni o‘qitish va tarbiyalash ishiga bo‘lgan munosabatiga bog‘liq. Islom Karimov „Barkamol avlod O‘zbekiston taraqqiyotining poydevori“ nomli nutqida, „Bugungi kunda oldimizga qo‘ygan buyuk maqsadlarimizga, ezgu niyatlarimizga erishishimiz jamiyatning yangilanishi, hayotimizning taraqqiyoti va istiqboli amalga oshirayotgan islohotlarimiz, rejalarimiz samarasi, taqdiri- bularning barchasi zamon talabiga javob beradigan malakali kadrlarni tayyorlash“ – degan edi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya

Mashhur faylasuf va mutafakkir, qomusiy ilmlar bilimdoni Abu Nasr Farobiy o‘qituvchiga shunday talab qo‘yadi: „O‘qituvchi shogirdlariga qattiq zulm ham, haddan tashqari ko‘ngilchanlik ham qilmasligi lozim, chunki ortiqcha zulm shogirdga ustozga nisbatan nafrat uyg‘otadi, bordiyu ustoz juda ham yumshoq bo‘lsa, shogird uni mensimay qo‘yadi va u beradigan bilimdan sovib ham qoladi“ deya ta’kidlab o‘tgan. O‘qituvchining salbiy munosabatlari o‘qituvchi tomonidan o‘quvchilar bilimni baholashda qo‘yilgan xatolar faqat baholashda qo‘yilgan xatolar faqat baholash komponentlarining o‘zgarishiga emas, balki butun o‘quv bilish faoliyatining

o‘zgarishiga olib keladi. Ular bu tizimga xos bo‘lgan kamchiliklarni kuchaytirib, uni kamsuqum yoki yoqimsiz qilib qo‘yadi.

Muhokama:

O‘qituvchining ta’lim berish jarayonida uchraydigan muammolar quyidagilardan iborat.

1. O‘qituvchining ta’lim jarayonida o‘quvchilar bilan muomala madaniyatiga rioya qilmasligi.

2. O‘quvchilarning psixologik xususiyatlarini dars jarayonida hisobga olmaslik.

3. O‘quvchilarning pedagogik xususiyatlarini ta’lim jarayonida hisobga olmaslik. Pedagogik jarayonda rag‘batlantiruvchi va jazolovchi usullardan oqilona foydalana olmaslik.

4. O‘quvchilar bilan individual ishlamaslik.

5. O‘quvchilarning o‘smirlik davridagi o‘yish holatlarini pedagoglar hisobga olmasliklari.

6. O‘qituvchilarning pedagogik jarayonda o‘quvchilarning oilaviy imkoniyatlarini hisobga olmasliklari.

O‘qituvchilarda pedagogika va psixologiya fanlariga oid bilimlar yetishmasligi.

7. O‘quvchilarning qobiliyati, xotirasining rivojlanishini hisobga olmasliklari.

8. Pedagoglar hayotiy tajribalarga ega emasligi kabi muammolarga duch kelamiz.

O‘qituvchilar yaxshi o‘zlashtirayotgan o‘quvchilarni doim maqtaydi, boshqa o‘zlashtirmayotganlarni hamisha koyiydi. O‘quvchilar bilimni bir biri bilan taqqoslaydi. Bolalarni bir biri bilan taqqoslash, birini ikkinchisiga ibrat qilib ko‘rsatish pedagogik tomondan ham, axloq- odob tomondan ham to‘g‘ri kelmaydi. Masalan: Doska yonida past o‘zlashtiradigan o‘quvchi javob bermoqda bunday holatda o‘qituvchi o‘quvchi gapini shartta bo‘lib unga ikki qo‘yadi va joyiga o‘tqizadi: „Senga o‘rgatma ham o‘rgatmasa ham befoyda“, „Sen hech qachon odam bo‘lmaysan“ deb uni izza qiladi. Bu ham o‘qituvchilarning muammolaridan biri. Bu jarayon o‘quvchi psixikasiga o‘z ta’sirini ko‘rsatadi.

O‘qituvchining baholashdagi kamchiliklari: kayfiyatga qarab baho qo‘yish, bolaning xulq- atvorini inobatga olib baho qo‘yish, bahoni ko‘tarish yoki pasaytirib qo‘yish, baholashda bag‘rikenglik qilish kabilar. Bunday holatlar o‘quvchilarni bilim olishga bo‘lgan qiziqishlarining pasayishiga sabab bo‘ladi.

Natija:

Bunday muammolarni yuzaga keltirmaslik uchun muammolarning oldini olishda pedagogik qobiliyat, pedagogik mahoratni egallashlari lozim. O‘qituvchi ta’lim jarayonida o‘quvchining yosh va individual xususiyatlariga ham e’tibor berishlari lozim. O‘qituvchi bolalarni sevish va ular bilan ishlashga qiziqish, tashkilotchilik qobiliyati, haqqoniylik, talabchanlik, o‘zini tuta bilish, layoqatlilik fazilatlariga ega bo‘lmog‘i kerak. O‘qituvchi biror tasodifiy xatti-harakati tufayli o‘quvchilarda u haqda bo‘lgan fikr ham ta’lim tarbiya jarayoniga salbiy ta’sir etishi mumkin. O‘qituvchi obro’sini saqlayman deb kattalar ba’zida o‘quvchilar qadr-qimmatini yerga uradi, o‘quvchidan kechirim so‘rashni talab etadi, va holanki bu muammoga o‘qituvchining noto‘g‘ri xatti-harakati sabab bo‘lgan.

Xulosa:

Bunday muammoli vaziyatlarni yuzaga keltirmaslik uchun o‘qituvchi pedagogik va psixologik bilimlarga ega bo‘lmog‘i kerak. O‘quvchilarning yosh xususiyatlarini, qobiliyatlarini, pedagogik va psixologik xususiyatlarini hisobga olmag‘i lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Voronin G.L. Konflikt v shkole. Sociologicheskoye issledovaniye №3, 1994 g.
2. Liseskiy K.S. Preduprezhdeniye mejlichnostnix konfliktov v sisteme otnosheniy starsheklassnikov A/R dissertatsii M., 1994.
3. Riibakova M.M. Konflikt i vzaimodeystviye v pedagogicheskom prosesse. - M.: Prosve^yeniye, 1991.

**Research Science and
Innovation House**